

Ωρολογιακή βόμβα του δημογραφικού και η υπαρξιακή βιωσιμότητα του Ελληνισμού Γράφει ο Διονύσης Τσιριγώτης

Διονύσης Τσιριγώτης

Επίκουρος Καθηγητής, Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Διεθνών Σχέσεων & Διπλωματίας στο Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς

Με τον Έλληνα πρωθυπουργό, Κυριάκο Μητσοτάκη, να κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για το δημογραφικό, χαρακτηρίζοντάς το ως ωρολογιακή «βόμβα, το χρονόμετρο της οποίας κινείται γρήγορα και που καλούμαστε να απενεργοποιήσουμε εγκαίρως και με μεθοδικές κινήσεις», δίδοντας άμεση προτεραιότητα στην οικονομική-κοινωνική διάσταση, απόρροια της συρρίκνωσης «των οικονομικά ενεργών πολιτών» και υποβιβάζοντας την ευρύτερη εθνική διάσταση («δεν μιλάμε για μία απειλή της ταυτότητάς μας ως Έλληνες») το ερώτημα που καλούμαστε να απαντήσουμε συνδέεται με τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της υπογεννητικότητας για την υπαρξιακή βιωσιμότητα του Ελληνισμού.

Λαμβάνοντας υπόψιν και την «τελευταία Έκθεση Γήρανσης που δημοσιεύτηκε τον Μάιο του 2021 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο ελληνικός πληθυσμός προβλέπεται να συρρικνωθεί κατά 20% τα επόμενα 50 χρόνια, πολύ περισσότερο από τη μείωση 5% για την ΕΕ, ως σύνολο» και υπό την προϋπόθεση «ότι η γονιμότητα στη χώρα μας θα αυξηθεί από τα σημερινά επίπεδα του 1,34 παιδιά ανά γυναίκα, σε 1,54 παιδιά που είναι

ο ευρωπαϊκός μέσος όρος!» καθίσταται εναργή η υπαρξιακή απειλή του Ελλαδικού ελληνισμού. Ειδικότερα η ραγδαία μείωση του ελληνικού πληθυσμού κατά 450.000 περίπου άτομα την τελευταία 10ετία (Ιανουάριος 2011 – Ιανουάριος 2021), «απόρροια κατά 60% στο αρνητικό φυσικό ισοζύγιο (γεννήσεις – θάνατοι) και κατά 40% στο επίσης αρνητικό μεταναστευτικό ισοζύγιο, καθώς οι έξοδοι από τη χώρα, κυρίως αυτές των περίπου 500 χιλιάδων νέων και μορφωμένων Ελλήνων που αναζήτησαν μια καλύτερη τύχη στο εξωτερικό», σε συνδυασμό με την μελέτη των καθηγητών δημογραφίας Βύρων Κοτζαμάνη και Αναστασίας Κωστάκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ότι η συνολική εικόνα γεννήσεων – θανάτων θα παραμείνει αρνητική για τη χώρα τουλάχιστον ως το 2040-2045, μας οδηγεί αβίαστα στο ζήτημα της γεωπολιτικής συρρίκνωσης του Ελληνισμού και των συμπαρομαρτούντων απολήξεών της. Γιατί αν και η συμβολή των αλλοδαπών («ο πληθυσμός των οποίων κυμαίνεται από 810.000 έως 940.000, αποτελούν το 7,4% έως 8,4% του συνολικού πληθυσμού της χώρας μας, είναι κατά μια δεκαετία νεότεροι από τους Έλληνες, με τη μέση ηλικία τους να κυμαίνεται από 32 έως 34 έτη έναντι 43 έως 46 έτη των Ελλήνων») επιδρά θετικά στα φυσικά ισοζύγια της περιόδου 2009-2020 «καθώς περιόρισαν τις απώλειες (χωρίς αυτούς, το συνολικό φυσικό ισοζύγιο της περιόδου αυτής θα ήταν πολύ αρνητικότερο από αυτό των 252 χιλ.)» σε καμία περίπτωση δεν δύναται να εξισορροπήσει το αυξανόμενο γεωπολιτικό δυναμικό των παρακείμενων και αντικείμενων εθνών-κρατών.

Η ανωτέρω προβληματική θα πρέπει να συνεκτιμηθεί με την αναντίρρητη αιτιότητα μεταξύ της πληθυσμιακής αύξησης & δυναμικής του πληθυσμού και της εκδήλωσης αναθεωρητικών πολιτικοστρατηγικών συμπεριφορών. Μια σειρά εσωτερικών μεταβλητών που περιγράφονται μέσα από τη θεωρία των «πλευρικών πιέσεων», αποκωδικοποιούν την τάση-ροπή των ατόμων ή των κοινωνιών να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και να ασκούν επιρροή και έλεγχο πέρα από τα καθιερωμένα τους γεωγραφικά όρια για οικονομικούς, πολιτικούς, στρατιωτικούς, επιστημονικούς, θρησκευτικούς ή άλλους σκοπούς. Ειδικότερα αναφέρεται μια αιτιακή διασύνδεση μεταξύ της πληθυσμιακής έκρηξης, της τεχνολογικής ανάπτυξης και των ανεπαρκών πόρων ενός κράτους με την εκδήλωση αναθεωρητικών συμπεριφορών.

Το πλέον αντιπροσωπευτικό παράδειγμα που αποκρυσταλλώνει το μέτρο σπουδαιότητας της πληθυσμιακής αλλαγής (μείωση του πληθυσμού που οδηγεί σε ευπάθεια ή αύξηση του πληθυσμού που οδηγεί σ' επέκταση) είναι η εποχή της αποικιοκρατίας και δη η ανακάλυψη-κατάκτηση του Νέου Κόσμου. Η ραγδαία μείωση του πληθυσμού λόγω των ευρωασιατικών ασθενειών που είχαν εισαγάγει εν αγνοία τους οι Ευρωπαίοι «Conquistadores» κατέστησαν δυνατή την κατάκτηση του δυτικού ημισφαιρίου. Τοιοιούτρόπως η ταχεία πληθυσμιακή, οικονομική, τεχνολογική και στρατιωτική ανάπτυξη των αναδυόμενων δυνάμεων του μεσοπολέμου (Ιαπωνία, Γερμανία, Ιταλία) οδήγησε σε αναθεωρητικές αξιώσεις ισχύος για την πλήρωση των στοιχειωδών αναγκών των κοινωνιών τους, μέσω της εδαφικής τους επέκτασης για την πρόσκτηση του ικανού-αναγκαίου ζωτικού χώρου (η Ιαπωνία του αυτοκράτορα Χιροχίτο, η ναζιστική Γερμανία).

Αν και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η υπογεννητικότητα προσλαμβάνει διαστάσεις επιδημίας, με τριάντα ευρωπαϊκά κράτη να παρουσιάζουν υπερπλεόνασμα στις ηλικίες άνω των 65 ετών, τίποτα δεν μπορεί να παρακάμψει τα πολλαπλά αρνητικά αποτελέσματα του δημογραφικού στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ισχύ ενός κράτους. Δεν είναι μόνο η επιβράδυνση/στασιμότητα του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και των συμπαρομαρτούντων προβλημάτων στο ασφαλιστικό σύστημα, στη φοροδοτική ικανότητα, στην κατανάλωση, κτλ. Αλλά κυρίως η ανάπτυξη των προϋποτιθέμενων συνθηκών για την καλλιέργεια αναθεωρητικών πολιτικών επιλογών από τα παρακείμενα κράτη. Ειδικότερα, και με βάση τα στοιχεία του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών, για τις προοπτικές του παγκόσμιου πληθυσμού το 2017, η Ελλάδα, συγκριτικά με τους περιφερειακούς της συνδαιτυμόνες (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Μαυροβούνιο, πΓΔΜ, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβενία, Τουρκία), βρίσκεται στην προτελευταία θέση, ως προς το νεανικό δυναμικό (0-19 ετών) με πρώτη την Τουρκία και τελευταία τη Ρουμανία.

Αξιολογώντας τα στοιχεία της τελευταίας απογραφής, όπου το σύνολο του ελληνικού πληθυσμού ανήλθε στα 10,68 εκατομμύρια μεταξύ αυτών και 900.000 αλλοδαποί, σε συνδυασμό με την πληθυσμιακή υπεροχή της Τουρκίας (83,6 εκατομμύρια κατοίκους το 2020 και με προοπτική να αγγίξει τα 86.907.3067 το 2023) καθώς και την εκτίμηση της Ειδικής Επιστημονικής Επιτροπής για το Δημογραφικό ζήτημα που συνεπικουρεί το έργο της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής, ότι «ο πληθυσμός της Ελλάδας θα συρρικνωθεί κατά 1,4 εκατ. ανθρώπους μέσα στα επόμενα 18 χρόνια, δηλαδή έως το 2035 και κατά 2,5 εκατ. ανθρώπους έως το 2050», δημιουργούνται ερωτήματα για την ευρύτερη γεωπολιτική ισορροπία στα περιφερειακά υποσυστήματα των Βαλκανίων και της καθ' ημάς Ανατολής. Αυτό γιατί ορίζοντας το «γεωπολιτικό δυναμικό ως την ιστορικό-κοινωνική παρουσία ενός συλλογικού υποκειμένου που με την πολιτική και λοιπή δυναμική του γεμίζει ορισμένο γεωγραφικό χώρο» είναι βέβαιο ότι η υπερεκχείλιση του γεωπολιτικού δυναμικού της Τουρκίας θα επιζητήσει ευρύτερους γεωγραφικούς χώρους για να ικανοποιήσει τις στοιχειώδεις ανάγκες του (επιβίωση) και να διοχετεύσει την πρωτογενή του ενέργεια «με ποικίλους (οικονομικούς, πολιτισμικούς, στρατιωτικούς κ.τ.λ.) τρόπους, αλλά πάντα σε συνάφεια με υπέρτερους πολιτικούς σκοπούς».

Κατά τούτο, η Ελλάδα οφείλει να μεριμνήσει για την προάσπιση του συμφέροντος επιβίωσής της φροντίζοντας ν' αναπτύξει συντελεστές ισχύος που αφενός θα εγγυώνται την εδαφική της ακεραιότητα και αφετέρου θ' ανασχέσουν τη μείζονα υπαρξιακή της απειλή–υπογεννητικότητα.